

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Άσκηση ακοής -
σολφέζ -
ρυθμική αγωγή
I

Ακαδημαϊκό έτος 2021-22

Διδάσκουσα: Ανδριανοπούλου Μόνικα

Σκοπός του μαθήματος

- Dictée («Άσκηση ακοής»):

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων ανταποκρίνονται στη μουσική: συγκινούνται, τρομάζουν, γαληνεύουν, ονειροπολούν, μελαγχολούν, νιώθουν ευφορία, κλπ. Αυτή η ανταπόκριση έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με γενικότερα χαρακτηριστικά του ήχου όπως είναι η ένταση, η ταχύτητα, το ηχόχρωμα και η άρθρωση, στοιχεία πιο «χονδροειδή» θα λέγαμε, που φτάνουν πρώτα στον ακροατή, πριν τα πιο λεπτά μελωδικά, ρυθμικά ή αρμονικά χαρακτηριστικά τού μουσικού ήχου.

Επίσης, όλοι ακούμε & αντιλαμβανόμαστε ιδιαίτερα τη μουσική γλώσσα της κουλτούρας που μας περιβάλλει, μουσικοί και μη-, όπως έχουν δείξει σχετικές έρευνες και πειράματα με ηλεκτροεγκεφαλογραφήματα. Σε αυτές, φάνηκε ότι η δυνατότητα να αναγνωρίσει κανείς μελωδικές, ρυθμικές ή αρμονικές αποκλίσεις από τους κανόνες ενός οικείου μουσικού ιδιώματος είναι κοινή μεταξύ μουσικών και εκείνων που δεν έλαβαν μουσική εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη δυνατότητα του εγκεφάλου να αφομοιώνει σιωπηρά τους εγγενείς «γραμματικούς» και «συντακτικούς» κανόνες ενός μουσικού συστήματος, ακριβώς όπως γίνεται και με την εκμάθηση της γλώσσας.

=> Στην πραγματικότητα δε χρειάζεται κάποια εξάσκηση της ακοής: όλοι ακούμε και όλοι καταλαβαίνουμε τη «γραμματική» και το «συντακτικό» της ευρωπαϊκής μουσικής, εξαιτίας της βιολογίας μας και της καθημερινής «τριβής» μαζί της στο περιβάλλον μας. Αυτό που θα εξασκήσουμε είναι η πιο συνειδητή γνώση των όσων ακούμε, καθώς ως μουσικοί πρέπει όχι μόνο να μπορούμε να απολαμβάνουμε τη μουσική αλλά να ξέρουμε και κάποια από τα μυστικά της, που κάνουν το κάθε κομμάτι να ακούγεται όπως ακούγεται.

- Σολφέζ:

Για να τραγουδήσει κανείς «prima vista» ή με πρώτη ανάγνωση, πρέπει να μπορεί να μετατρέψει άμεσα τα οπτικά σύμβολα σε ήχο, ή αλλιώς, να μπορεί ν' ακούσει εσωτερικά αυτό που του δείχνουν τα σύμβολα. Η εσωτερική ακοή, η δυνατότητα κανείς να φανταστεί και να «ακούσει» τον ήχο εσωτερικά, είναι απαραίτητη και για την ερμηνεία, για το ζωντάνεμα της μουσικής παρτιτούρας. Αυτή την εσωτερική ακοή και τη μουσική φαντασία θέλει να καλλιεργήσει το κομμάτι του «σολφέζ», ώστε μέσα από τη σημειογραφία να παίρνουμε όσες το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για ένα κομμάτι και εν μέρει ήδη να ακούμε αυτό που βλέπουμε.

- Ρυθμική Αγωγή:

Ο ρυθμός είναι μέρος της ζωής κάθε ανθρώπου, καθώς γύρω μας και μέσα μας τα πάντα κινούνται και λειτουργούν με ρυθμό (μέρα-νύχτα, εποχές, χρόνια, περπάτημα ή τρέξιμο, καρδιά). Η ρυθμικότητα του ηχητικού μας περιβάλλοντος έχει ελαττωθεί σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με το παρελθόν, καθώς μας περιβάλλουν ως επί το πλείστον μηχανές που παράγουν έναν διαρκή βόμβο, και όχι ρυθμικούς ήχους. Σκοπός αυτού του μέρους του μαθήματος είναι η εξοικείωση με όλες τις πιθανές υποδιαίρεσεις του παλμού και τα ρυθμικά *μοτίβα* που μπορούν να δημιουργηθούν πάνω σε αυτές, ώστε να διευκολύνεται η αποκωδικοποίηση του ρυθμού από την πρώτη επαφή μ' ένα μουσικό κομμάτι. Μαζί με τους πιο γνωστούς ρυθμούς της μπαρόκ, της κλασικής και της ρομαντικής εποχής, θα μελετήσουμε και ρυθμικά φαινόμενα της πιο σύγχρονης μουσικής όπως είναι οι πολυρυθμοί και οι αλλαγές μέτρων.

Βασικοί στόχοι της «Άσκησης Ακοής» I

► **Θεωρία:** Επανάληψη και παγίωση θεωρητικών γνώσεων (διαστήματα, κλίμακες, οπλισμοί)

► **Ακουστική αφομοίωση, εσωτερική ακοή, απαγγελία/τραγούδι, και καταγραφή των παρακάτω:**

1. **Διαστήματα:** Μελωδικά και αρμονικά
2. **Βαθμίδες κλιμάκων:** Μείζονας και ελασσόνων κλιμάκων
3. **Μελωδία:** Μονοφωνικές, τονικές μελωδίες που παραμένουν στην ίδια τονικότητα
4. **Συγχορδίες:** Τρίφωνες: μείζονες, ελάσσονες και ελαττωμένες συγχορδίες, σε όλες τις θέσεις
5. **Αρμονία:** Αρμονικές διαδοχές που παραμένουν στην ίδια τονικότητα. Τύποι πτώσεων
6. **Ρυθμός:** Διμερής έως τετραμερής υποδιαίρεση του παλμού (=τέταρτο, μισό, ή όγδοο), και παρεστιγμένες αξίες (απλά και διπλά παρεστιγμένα, με ακέραιη ή υποδιαιρεμένη την συμπληρωματική τους αξία). Σύνθετα μέτρα (6/8, 9/8, 12/8)

► **Άσκησης «διάσπασης προσοχής»** που μπορεί να περιέχουν οποιοδήποτε από τα παραπάνω 6 στοιχεία.

Δομή 1^{ου} εξαμήνου

-13 εβδομάδες διδασκαλίας (με 10 υποχρεωτικές παρουσίες)

-Στη μέση και στο τέλος του εξαμήνου θα έχουμε δύο 'τεστ προόδου' (dictée), που θα ανακοινωθούν

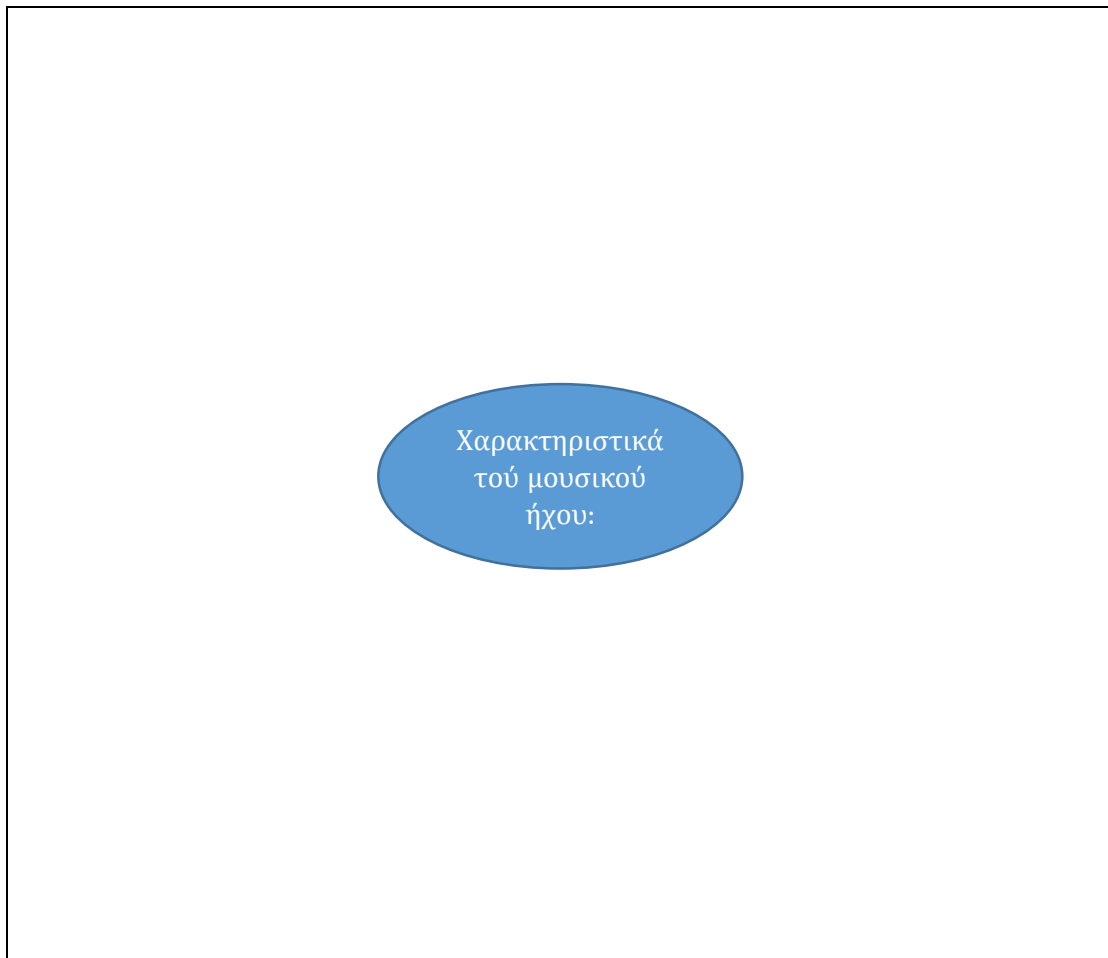
-Στην εξεταστική του Ιανουαρίου δίνονται προφορικές και γραπτές εξετάσεις. Η ύλη και για τα δύο μέρη της εξέτασης θα σας δοθεί εκ των προτέρων. NB: Όποιος περάσει το 2^ο τεστ προόδου, δε θα χρειαστεί να ξαναπεράσει το γραπτό μέρος των εξετάσεων τον Ιανουάριο, αλλά μόνο το προφορικό.

Απο Θεοῦ ἄρξασθαι. («Ας αρχίσουμε με την επίκληση του Θεού». Αρχαιοελληνικό ρητό)

Ἐάν μὴ ἔλπηται ἀνέλπιστον, οὐκ ἐξευρήσει. («Ἐάν δὲν ἐλπίζεις τὸ ἀνέλπιστο, δὲν θὰ τὸ βρεῖς».
Ἡράκλειτος)

Ο μουσικός ήχος

Ήχοι τού περιβάλλοντος:	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
κ.λ.π.	

«Είμαστε μουσικά όντα: η ιδιότητα αυτή είναι βασικό μέρος της ανθρώπινης κατασκευής μας. Υπάρχουν ειδικές περιοχές στον ανθρώπινο εγκέφαλο, που οι βασικές λειτουργίες τους σχετίζονται με την επεξεργασία τής μουσικής.»
(‘We are musical: it is part of our basic human design. The human brain has specialist areas whose prime functions are networked for musical processing’) (Welch 2005, σ.117).

«Πολλοί άνθρωποι θεωρούν λανθασμένα ότι η διαισθητική συμπεριφορά είναι έμφυτη. Αυτό αποτελεί θεμελιώδη πλάνη. Σε κάθε τι που εξασκούμε σταθερά, επέρχεται κάποια στιγμή ένας αυτοματισμός.»
(‘Many people mistakenly assume that intuitive behavior must be innate. This is a major fallacy. Any well-practised habit eventually becomes automatic’) (Sloboda 2005, σ.268).

Το τονικό μουσικό σύστημα

Φθογγικό υλικό Ευρωπαϊκής κλασικής μουσικής:

Φυσικές νότες, ή διατονικοί φθόγγοι τής Ντο μείζονας (7):

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι (λευκά πλήκτρα πιάνου)

Χρωματικοί φθόγγοι τής Ντο μείζονας (5):

ντο \sharp , ρε \sharp , φα \sharp , σολ \sharp , λα \sharp , ή: ρε \flat , μι \flat , σολ \flat , λα \flat , σι \flat (μαύρα πλήκτρα πιάνου)

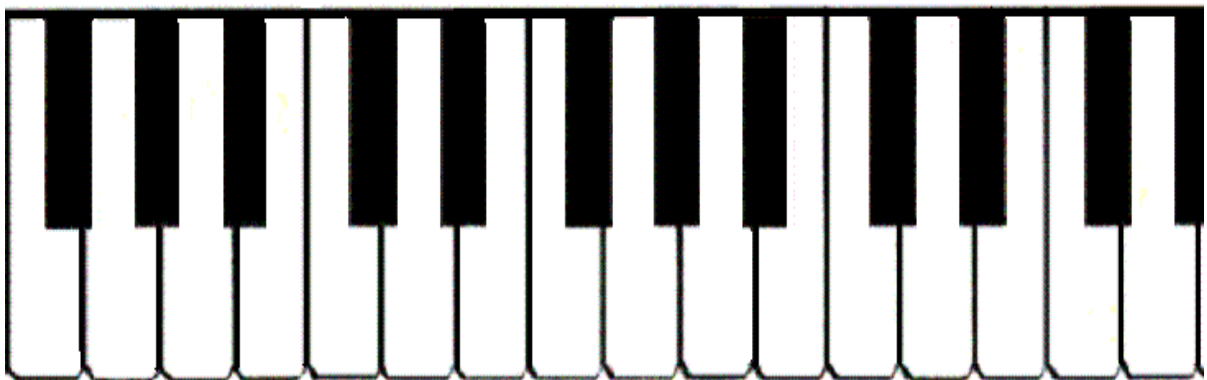
Εναρμόνιοι φθόγγοι:

ντο \sharp -ρε \flat , ρε \sharp -μι \flat , φα \sharp -σολ \flat , σολ \sharp -λα \flat , λα \sharp -σι \flat , και: μι-φα \flat , φα-μι \sharp , σι-ντο \flat , ντο-σι \sharp

Σημεία αλλοιώσεων:

Δίεση: \sharp , Υφέση: \flat , Αναίρεση: \natural , Διπλή δίεση: \times , Διπλή ύφεση: $\flat\flat$

ΝΤΟ \sharp /ΡΕ \flat - ΡΕ \sharp /ΜΙ \flat - ΦΑ \sharp /ΣΟΛ \flat - ΣΟΛ \sharp /ΛΑ \flat - ΛΑ \sharp /ΣΙ \flat

ΝΤΟ - ΡΕ - ΜΙ - ΦΑ - ΣΟΛ - ΛΑ - ΣΙ - ΝΤΟ
(C D E F G A B C)

Νότες & κλειδιά

Οι ακριβείς ονομασίες των νοτών (του πιάνου) σύμφωνα με την περιοχή τους:

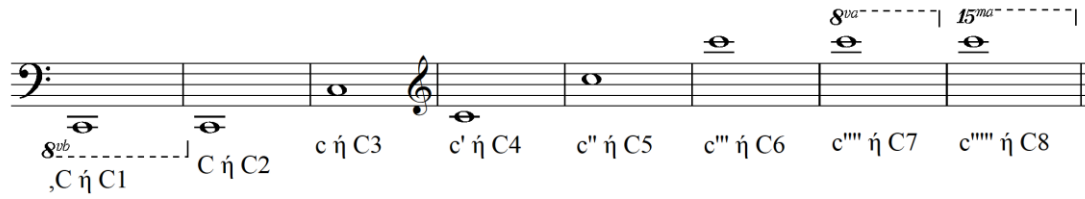
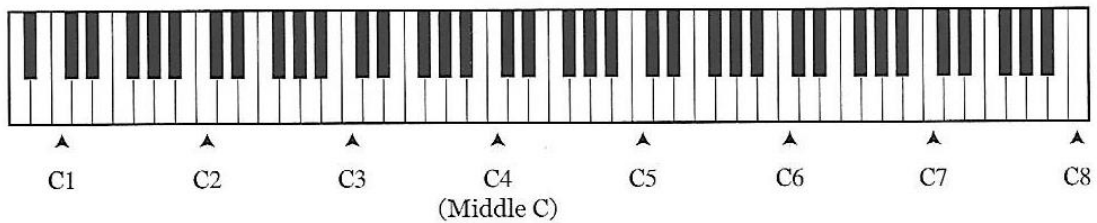
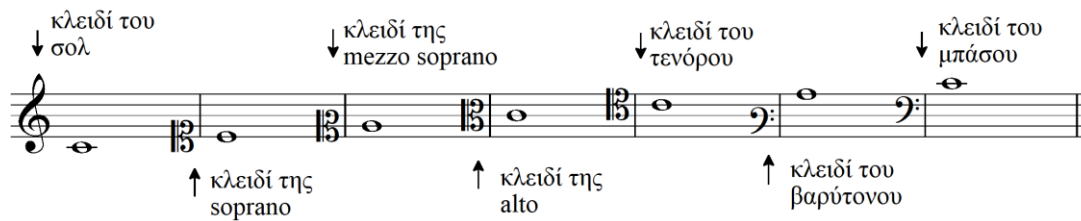

FIGURE 1.2: Full piano keyboard, with octave designations

(Απεικόνιση των πλήκτρων τού πιάνου: Piper Clendinning & West Marvin, 2005, σελ.15)

Η νότα ντο (C⁴ ή c') στα κλειδιά σολ, ντο & φα:

(Πάνω/κάτω από το πεντάγραμμο: Βοηθητικές γραμμές)

Μείζονα κλίμακα

1ο τετράχορδο (της τονικής) 2ο τετράχορδο (της δεσπόζουσας)

1 2 3 4 5 6 7 1|

I ii iii IV V vi vii I

Τονική Επιτονική Μέση Υποδεσπόζουσα Δεσπόζουσα Επιδεσπόζουσα Προσαγωγέας

Ελάσσονες κλίμακες

(Δεύτερο τετράχορδο των τριών τύπων ελάσσονας κλίμακας)

1. Φυσική ελάσσονα 2. Αρμονική ελάσσονα 7[↑]

ημ. Τ. Τ. ημ. τριημ. ημ.

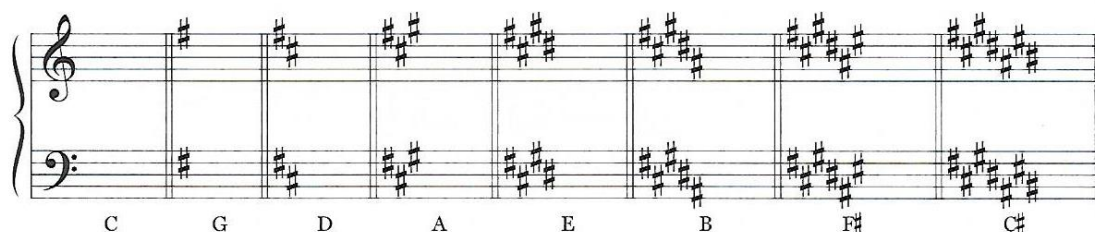
3. Μελωδική ελάσσονα 6[↑] 7[↑] 7[↓] 6[↓]

Τ. Τ. ημ. Τ. Τ. ημ.

Η φαντασία είναι πιο σημαντική από τη γνώση. (Albert Einstein)

Οπλισμοί κλιμάκων

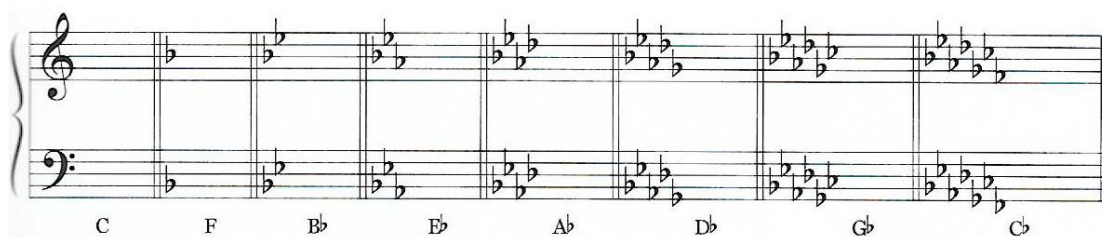
FIGURE 3.1: Major key signatures

Κλίμακες με διέσεις – η τελευταία διέση αντιστοιχεί πάντα στη νότα τού προσαγωγέα.

(Σειρά διέσεων: Φα – ντο – σολ – ρε – λα – μι – σι.

Σειρά κλιμάκων με αύξοντα αριθμό διέσεων: σολ – ρε – λα – μι – σι – φα# – ντο#.)

Κλίμακες με υφέσεις – η τελευταία ύφεση αντιστοιχεί πάντα στην 4^η βαθμίδα.

(Σειρά υφέσεων: Σι – μι – λα – ρε – σολ – ντο – φα.

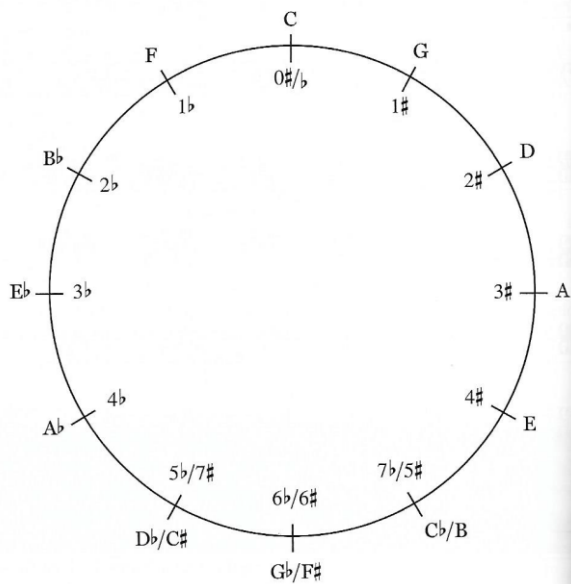
Σειρά κλιμάκων με αύξοντα αριθμό υφέσεων: φα – σι – μι – λα – ρε – σολ – ντο.)

(Piper Clendinning & West Marvin, (2005), σελ.46-48.)

*Επιτυχία σημαίνει να πηγαίνεις από αποτυχία σε αποτυχία,
δίχως να χάνεις τον ενθουσιασμό σου.
(Winston Churchill)*

Ο κύκλος των πεμπτών

FIGURE 3.2: Circle of fifths

Αναγνωρίστε τους παρακάτω οπλισμούς:

_____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ. _____ μείζ./ ελάσ.

Γράψτε τους παρακάτω οπλισμούς στα κλειδιά σολ & φα:

Μι μείζ./ ντο# ελάσ. Ρεβ μείζ./ σιβ ελάσ. Ρε μείζ./ σι ελάσ. Ντοβ μείζ./ λαβ ελάσ. Σι μείζ./ σολ# ελάσ. Σολ μείζ./ μι ελάσ. Σολβ μείζ./ μιβ ελάσ.

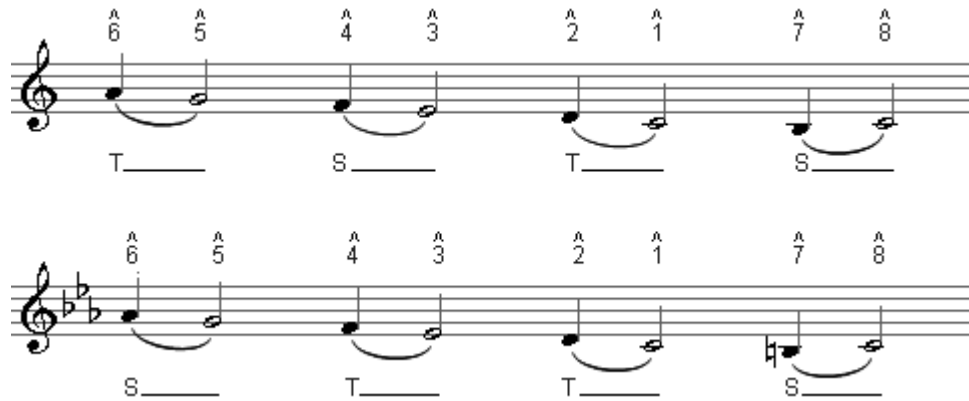
Μελωδικές τάσεις των φθόγγων

(οι εικόνες είναι παρμένες από την ιστοσελίδα της Ακαδημίας Sibelius:

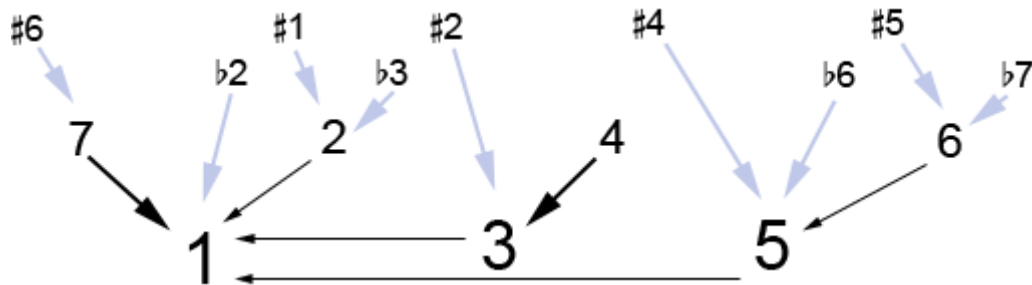
<http://www2.siba.fi/muste1/index.php?id=63&la=en>

Ανακτήθηκε 5/9/2011)

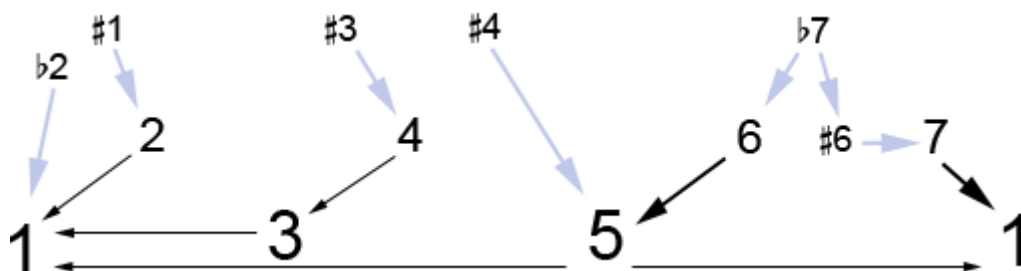
Στα πλαίσια της τονικής μουσικής, οι πιο σταθεροί φθόγγοι μέσα σε μια τονικότητα, είτε μείζονα είτε ελάσσονα, είναι οι βαθμίδες 1, 3, 5 - δηλαδή οι νότες της τονικής συγχορδίας. Οι υπόλοιποι φθόγγοι είναι πιο ασταθείς και κατά την εξέλιξη μιας μελωδίας συχνά τείνουν να λυθούν σε έναν από τους σταθερότερους φθόγγους:

Οι αλλοιωμένοι φθόγγοι παρουσιάζουν το μεγαλύτερο βαθμό αστάθειας. Η παρακάτω σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια μείζονα τονικότητα. Οι αριθμοί αντιστοιχούν σε βαθμίδες:

Η επόμενη σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια αρμονική ελάσσονα τονικότητα, όπου το 7 είναι οξυμένο και το 7b φυσικό:

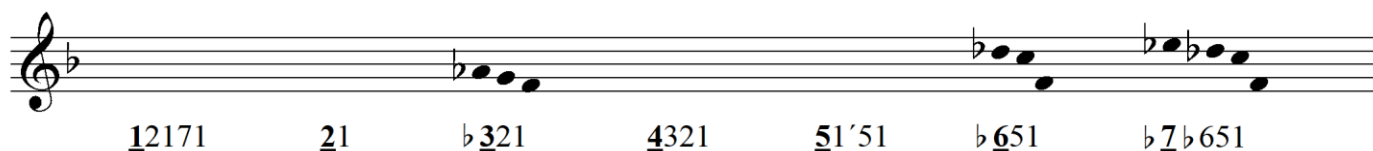

Βαθμίδες μείζονας & ελάσσονας κλίμακας

Οι βαθμίδες της μείζονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

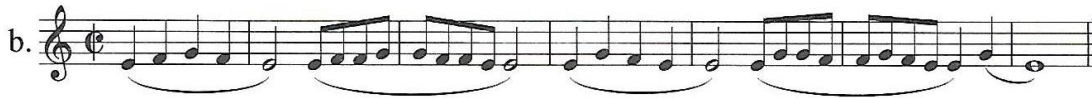

Οι βαθμίδες της (φυσικής) ελάσσονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

Μείζονα	Ελάσσονα μελωδική, ανιούσα	Ελάσσονα μελωδική, κατιούσα
1	1	1
7	7	7b
6	6	6b
5	5	5
4	4	
3		
2	3b	
	2	
1	1	

Εξάσκηση βαθμίδων σε μείζονα τονικότητα: Μι=1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 (Μηνακάκης, 2006, σελ.21, άσκ.3):

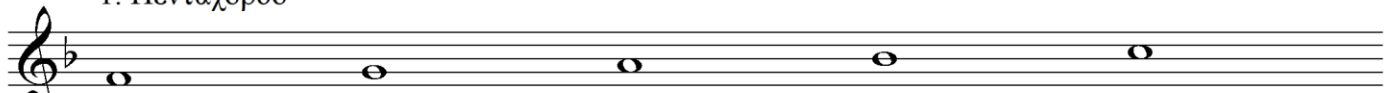
b.

c.

Τύποι-εκτάσεις τονικών μελωδιών:

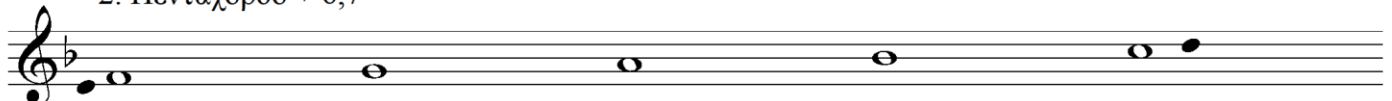
(Philips, Piper Clendinning & West Marvin, 2005)

1. Πεντάχορδο

1 2 3 4 5

2. Πεντάχορδο + 6,7

7 1 2 3 4 5 6

3. Πεντάχορδο & τετράχορδο

7 1 2 3 4 5 5 6 7 1 2

4. Τετράχορδο & πεντάχορδο

5 6 7 1 1 2 3 4 5 6

Η πραγματικότητα είναι η πιο επίμονη ψευδαίσθηση. (*Albert Einstein*)

Τά πάντα (χω)ρεῖ καὶ οὐδὲν μένει. (*Ηράκλειτος*)

Ιστορικά και θεωρητικά στοιχεία

ORGANUM: Η πρώτη ευρωπαϊκή πολυφωνική μουσική όπως είναι γραμμένη στη *Musica enchiriadis*, μουσική πραγματεία του 9^{ου} αιώνα (περ. 850-900 μ.Χ.).

α). Παράλληλη κίνηση:
Πέμπτες παράλληλες:

(a) *Tu patris sempiternus es filius*, in parallel organum at the fifth below

CD 1|48

Principal Voice
Organal Voice

Tu pa - tris sem - pi - ter - nus es fi - li - us.

Tu patris sempiternus es filius.

You of the father are the everlasting son.

Πέμπτες παράλληλες με διπλασιασμό κάθε φωνής σε άλλη οκτάβα:

(b) *Sit gloria domini*, in parallel organum at the fifth below, with octave doublings

49

Organal Voice
doubled

Principal Voice
Organal Voice

Principal Voice
doubled

Sit glo - ri - a do - mi - ni in sae - cu - la.
Sit glo - ri - a do - mi - ni in sae - cu - la.
Sit glo - ri - a do - mi - ni in sae - cu - la.

Le - ta - bi - tur do - mi - nus in o - pe - ri - bus su - is.
Le - ta - bi - tur do - mi - nus in o - pe - ri - bus su - is.
Le - ta - bi - tur do - mi - nus in o - pe - ri - bus su - is.

Sit gloria domini in saecula.
Laetabitur dominus in operibus suis.

May the glory of the Lord be forever;
the Lord will rejoice in his works.

β). Συνδυασμός παράλληλης και πλάγιας κίνησης:

(c) *Rex caeli domine*, in mixed parallel and oblique organum

Principal Voice
Organel Voice

50

Rex cae - li do - mi - ne ma - ris un - di - so - ni.
Ty - tan - is ni - ti - di qual - li - di - que so - li.
Te hu - mi - les fa - mu - li mo - du - lis ve - ne - ran - do pi - is.
Se iu - be - as fla - gi - tant va - ri - is li - be - ra - re ma - lis.

Rex caeli domine maris undisoni,
Tytanis nitidi squalidique soli.

King of Heaven, Lord of the roaring sea,
of the shining Titan (Sun) and the squalid earth,

Te humiles famuli modulis venerando piis,

Your humble servants, worshipping you with
pious melodies,

Se iubeas flagitant variis liberare malis.

Beseech you, as you command, to free them
from diverse ills.

γ). Συνδυασμός παράλληλης, πλάγιας & αντίθετης κίνησης:

Alleluia Justus ut palma: Alleluia in free organum (περ.1100 μ.Χ.)

CD 1|51 CD 1|17

[Soloists] [Choir]

Al - le - lu - ia. Al - le - lu - ia.

52 18

[Soloists]

Jus - tus ut pal - ma flo - re - bit,
et si - cut ce -

[Choir]

- drus. mul - ti - pli - ca - bi - tur.

Alleluia.
Justus ut palma florebit,
et sicut cedrus multiplicabitur.

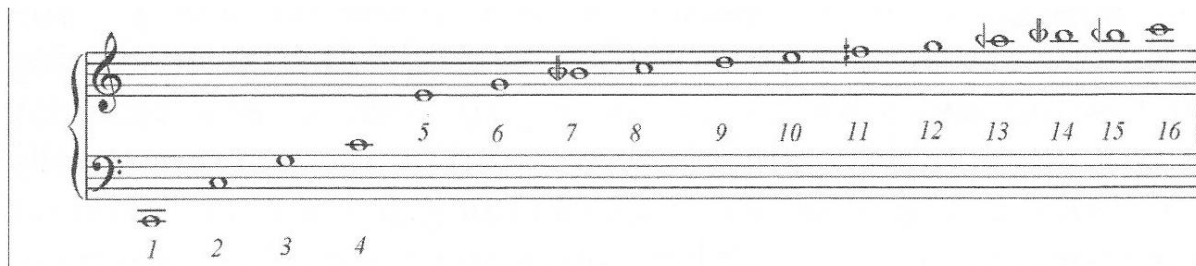
Alleluia.
The righteous shall flourish like a palm tree
and shall multiply like a cedar.

(Burkholder & Palisca, 2006, σελ. 58-61)

Η Αρμονική Σειρά

Κάθε νότα που ακούμε έχει τη δική της συχνότητα, και περικλείει στον ήχο της μια σειρά από ψηλότερες νότες (συχνότητες) που ονομάζονται υπέρτοννοι (overtones) ή αρμονικοί. Το σύνολό τους ονομάζεται αρμονική σειρά (harmonic series). Οι αρμονικοί είναι ενσωματωμένοι στον ήχο της χαμηλότερης συχνότητας (που ονομάζεται θεμέλιος), ώστε ενώ τους ακούμε, δεν τους διακρίνουμε απαραίτητα.

Παρακάτω δίνεται η αρμονική σειρά του Ντο (Bannan, 2010, σελ. 197):

Η σειρά ξεκινάει με το διάστημα της δάβας, που ακολουθείται από μια 5^η και την επόμενη δάβα.

Ακολουθούν μια 3^η Μ, και πάλι μια 5^η, και μια 7^η μ.

Τέλος, ακούγεται η επόμενη δάβα, η 2^η (ή 9^η), ξανά η 3^η Μ, η 4^η# (ή 11^η#), ξανά η 5^η, 6^η (ή 13^η), 7^η μ, 7^η Μ, και η επόμενη δάβα.

Παρατηρούμε ότι:

α). Εφόσον εμφανιστεί ένας αρμονικός, στη συνέχεια επαναλαμβάνεται σε κάθε επόμενη οκτάβα.

β). Όσο απομακρυνόμαστε από την αρχική νότα, τόσο οι αποστάσεις μεταξύ των αρμονικών πυκνώνουν και τα διαστήματα ως προς το ντο ποικίλλουν, ενώ οι αρμονικοί γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτοι ακουστικά.

γ). Οι πρώτοι και συχνότεροι αρμονικοί είναι η δάβα και η 5^η, ακολουθούν η 3^η και η 7^η, και στη συνέχεια η 2^η, η 4^η # και η 6^η. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σειρά αυτή αντιστοιχεί στην εξέλιξη της αρμονίας στη δυτική μουσική: Οι δάβες και οι 5^{ες} ήταν τα πρώτα διαστήματα που χρησιμοποιήθηκαν στο organum κατά το Μεσαίωνα. Στην Αναγέννηση επικράτησε σταδιακά και η χρήση της 3^{ης} στις συνηχήσεις, ενώ ακολούθησε η ολοένα εντονότερη χρήση της 7^{ης} στις συγχορδίες την εποχή του Bach. Η συγχορδίες μεθ' 9^{ης} απέκτησαν σημαντική παρουσία κατά την περίοδο του Ρομαντισμού, ενώ τον 20^ο αιώνα χρησιμοποιήθηκαν ευρέως συγχορδίες με 11#, με 13, και σταδιακά με όλους τους πιθανούς συνδυασμούς.

Εκτός από τη μουσική οι αρμονικοί παίζουν ρόλο και στην ανθρώπινη ομιλία, καθώς σ' αυτούς βασίζονται οι διαφορετικοί ήχοι των φωνηέντων που εκφέρουμε και που ακούμε, όπως παρατήρησε ο Helmholtz ήδη από το 19^ο αιώνα.

Η απαισιοδοξία ποτέ δεν κέρδισε καμία μάχη. (Dwight D. Eisenhower)

Διαστήματα

2^{ες}

Σχηματίστε *ανιόν διατονικό ημιτόνιο* με κάθε δοσμένο φθόγγο:

10 numbered notes on a grand staff (treble and bass clefs) for forming a descending diatonic half note. The notes are: 1 (C4), 2 (D4), 3 (E4), 4 (F4), 5 (G4), 6 (A4), 7 (B4), 8 (C5), 9 (B4), 10 (A4).

Σχηματίστε *κατιόν διατονικό ημιτόνιο* με κάθε δοσμένο φθόγγο:

10 numbered notes on a grand staff (treble and bass clefs) for forming an ascending diatonic half note. The notes are: 1 (C4), 2 (B3), 3 (A3), 4 (G3), 5 (F3), 6 (E3), 7 (D3), 8 (C3), 9 (B2), 10 (A2).

Σχηματίστε *ανιόντα τόνο* με κάθε δοσμένο φθόγγο:

10 numbered notes on a grand staff (treble and bass clefs) for forming a descending diatonic whole note. The notes are: 1 (C4), 2 (D4), 3 (E4), 4 (F4), 5 (G4), 6 (A4), 7 (B4), 8 (C5), 9 (B4), 10 (A4).

Σχηματίστε *κατιόντα τόνο* με κάθε δοσμένο φθόγγο:

10 numbered notes on a grand staff (treble and bass clefs) for forming an ascending diatonic whole note. The notes are: 1 (C4), 2 (B3), 3 (A3), 4 (G3), 5 (F3), 6 (E3), 7 (D3), 8 (C3), 9 (B2), 10 (A2).

(Philips, Piper Clendinning, & West Marvin, 2005, σελ. 12-13)

8άβες

Nicola Vaccai,
Metodo Pratico di canto italiano
'Skips of octaves'

4

7

9

Όποτε βρεθείς με την πλευρά της πλειοψηφίας,
είναι η στιγμή που πρέπει να σταθείς και να συλλογιστείς. (Mark Twain)

5^{ες}

Nicola Vaccai (1790-1848)
Metodo pratico di canto italiano
Skips of fifths

Andante

6

11

5^η καθαρή: Συμπληρώστε τα υπόλοιπα διαστήματα 5^{ης}:

Η 5^η καθαρή από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

8 Η 5^η στη μείζονα: 6 Καθαρές, 1 ελαττωμένη

K K K K K K ε K

4^{ες}

4^η καθαρή: Συμπληρώστε τα υπόλοιπα διαστήματα 4^{ης}:

2 Η 4^η καθαρή από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

7 Η 4^η στη μείζονα: 6 Καθαρές, 1 Αυξημένη

K K K A K K K K

3^{ες}

Η 3^η στη μείζονα:

3 Μεγάλες (από τις κύριες βαθμίδες: I, IV, V),

4 μικρές (από τις δευτερεύουσες βαθμίδες: ii, iii, vi, vii):

13

Η 3^ηM (4 ημιτόνια, ή 2 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

(Φυσικές 3M)

Η 3^ημ (3 ημιτόνια, ή 1,5 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

7 (Φυσικές 3μ)

3M: Εξάσκηση σε εσωτερική ακοή & τραγούδι:

3μ: Εξάσκηση σε εσωτερική ακοή & τραγούδι:

11

Συμπληρώστε τη δεύτερη νότα που θα ακούσετε για κάθε διάστημα. Από κάτω, χαρακτηρίστε το διάστημα (3M, 3μ):

6^{ες}

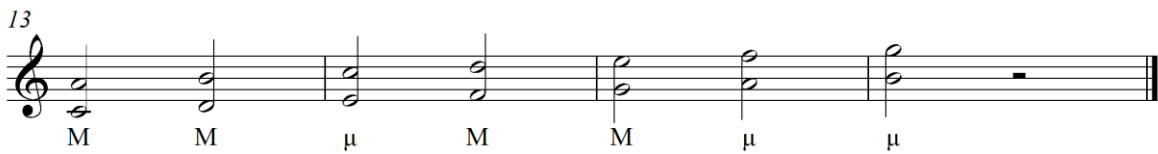
Η **6ηΜ** (9 ημιτόνια, ή 4,5 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

Η **6ημ** (8 ημιτόνια, ή 4 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

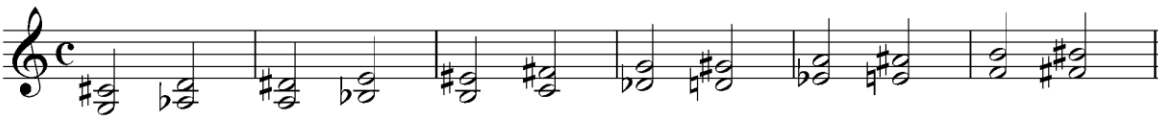

Η **6η** στη μείζονα: 4 Μεγάλες (από τις βαθμίδες 1, 2, 4, 5), 3 μικρές (από τις βαθμίδες 3, 6, 7):

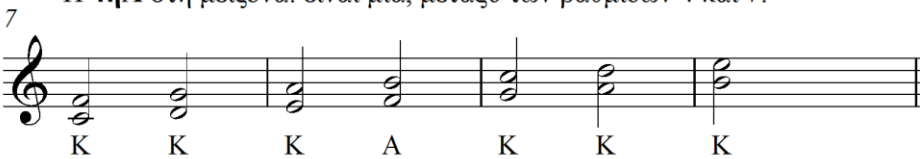

4^{ες} Α

Η **4ηΑ** (6 ημιτόνια, ή 3 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

Η **4ηΑ** στη μείζονα: είναι μία, μεταξύ των βαθμίδων 4 και 7:

*Αυτός που θέλει να αλλάξει τον κόσμο
πρέπει να αλλάξει πρώτα τον εαυτό του. (Σωκράτης)*

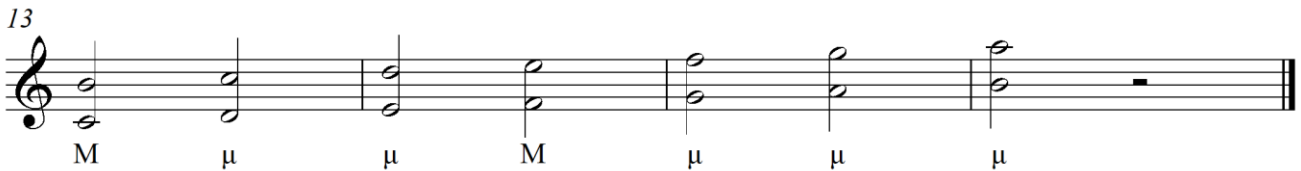
Η **7ηM** (11 ημιτόνια, ή 5,5 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

7 Η **7ημ** (10 ημιτόνια, ή 5 τόνοι) από όλες τις νότες της χρωματικής κλίμακας:

Η **7η** στη μείζονα: 2 Μεγάλες (από τις βαθμίδες 1, 4), 5 μικρές (από τις βαθμίδες 2, 3, 5, 6, 7):

Αναγνώριση όλων των διαστημάτων:

Θα ακούσετε μια σειρά από μελωδικά διαστήματα. Συμπληρώστε τη δεύτερη νότα:

Ο σοφός ταξιδευτής ποτέ δεν περιφρονεί τη χώρα του. (*William Hazlitt*)

Μελωδίες για τραγούδι / καταγραφή

♩ 1. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

I. L.v.Beethoven (1770-1827)
Συμφωνία Νο.9, Op.125, σε ρε- (1822-4)
IV.Finale (μμ92-107): Ode an die Freude

Allegro assai

7

12

♩ 2. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

C. P. E. Bach, March (adapted)

♩ 3. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Melody 7 Mozart, Piano Sonata in G Major, K. 283, second movement (adapted): TP

(Philips, Piper Clendinning, & West Marvin, 2005, σελ. 95 & 98)

♩ 4. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

68

♩ 5. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

70

(Ottman, 2004, σελ. 16)

♩ 6. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Allegro giusto

Alessandro Scarlatti (1659-1725)
Gia il sole dal Gange

♩ 7. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

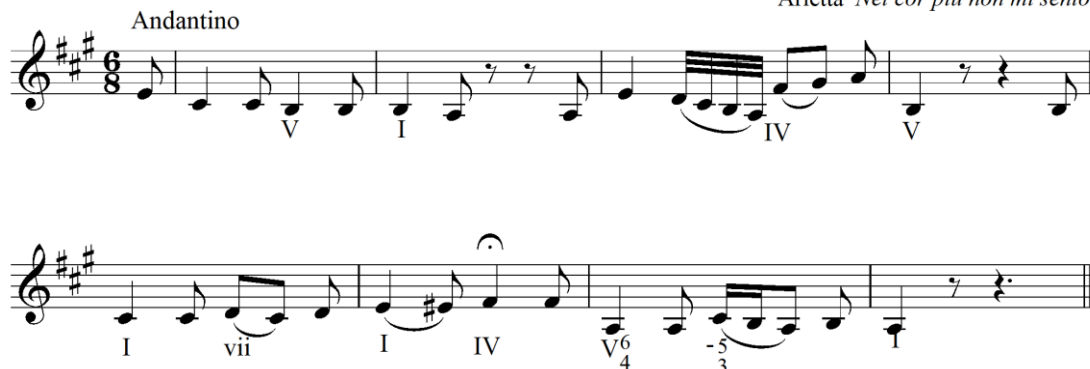
Andante

Giovanni Battista Bononcini (1672-1750)
Per la gloria d'adorarvi

♫ 8. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Giovanni Paisiello (1740-1816)
Arietta *Nel cor piu non mi sento*

Andantino

♫ 9. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Chopin Etude σε μι μείζονα,
Op.10 No.3, μμ1-5

Lento ma non troppo

P legato

♫ 10. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

L.v.Beethoven (1770-1827)
Σονατα για Πιανο No.20, Op.49 Nr.2, II

p

♫ 11. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Mendelssohn (1809-1847)
Συμφωνία No.4 σε ΛΑ+, Op.90 ("Ιταλική"), II

Andante con moto

p

Όταν δύο άνθρωποι μαλώνουν, φταίει εκείνος που είναι πιο έξυπνος. (Wolfgang Goethe)

♩ 12. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____
Beethoven

♩ 13. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Schubert,
Από τον κύκλο τραγουδιών
Schwanengesang:
12. Am Meer

Sehr langsam

♩ 14. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Michael Praetorius (1571-1621)
Κανόνας, για 4 φωνές

♩ 15. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Vincenzo Ciampi (?1719-1762)
Canzonetta Nina

Andantino

♩ 16. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Joseph Haydn
 Συμφωνία No.3, I
 (περ. 1759)

Allegro

♩ 17. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Ronald Binge (1910-1979)
 Elizabethan Serenade

Moderato

♩ 18. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Mozart Lied,
 An die Freude

♩ 19. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Joseph Haydn
Συμφωνία Νο.3
(περ. 1759)

II. Andante moderato

First system of musical notation for exercise 19, showing notes and rests on a treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. Chord symbols below the staff include (i), V⁶, (i), V, ii V⁶₅.

Second system of musical notation for exercise 19, showing notes and rests on a treble clef staff. Chord symbols below the staff include (i) iv, V², i⁶, vii⁶, i, V.

♩ 20. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Francesco Durante
Vergin, tutto amor

First system of musical notation for exercise 20, showing notes and rests on a treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 12/8. Chord symbols below the staff include a: i, iv, V, i, V, i, V, i, V, iv.

Second system of musical notation for exercise 20, showing notes and rests on a treble clef staff. Chord symbols below the staff include V, i, iv⁷, VII⁷, III⁷, VI⁷, ii⁷, V⁷.

Third system of musical notation for exercise 20, showing notes and rests on a treble clef staff. Chord symbols below the staff include i, e: i⁶₄, V, i.

♩ 21. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Handel, Aria *Lascia ch'io pianga*
Από την όπερα *Rinaldo*

Larghetto

First system of musical notation for exercise 21, showing notes and rests on a treble clef staff with a key signature of two flats (Bb, Eb) and a time signature of 3/4. Chord symbols below the staff include I, ii⁷, V, -7, I 4 3.

Second system of musical notation for exercise 21, showing notes and rests on a treble clef staff. Chord symbols below the staff include IV, ii⁶, V², I⁶, I, IV⁷, V⁶₄, -7 5 3, I.

♩ 22. Τονικότητα: _____, αρχική & τελική βαθμίδα: _____, έκταση: _____, αριθμός φράσεων: _____

Schubert, *Fruehlingstraum*
Από τον κύκλο τραγουδιών *Winterreise*

Etwas bewegt

The musical score consists of three staves of music in 6/8 time, with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The first staff contains five measures with chord symbols I, vi, ii⁶, V, and I. The second staff contains four measures with chord symbols IV⁶, I, ii⁶, and V. The third staff contains five measures with chord symbols I, I⁶, ii⁶, V⁷, and I. The piece concludes with a double bar line.

Η λίγη γνώση που ενεργεί αξίζει πολύ περισσότερο από την πολλή γνώση που αδρανεί. (*Khalil Gibran*, 1883-1931, Λιβανοαμερικανός ποιητής & φιλόσοφος)

Δίφωνες μελωδίες

Largo non troppo Germany

170 *

mp *mp*

mf *mf*

p *p*

(Ottman, 2004, σελ. 41-2)

R. W. Ottman,
Music for Sight-singing (4th edition)
No.299 (αρχ. τον.: ντο#-)

Tristement

p *p*

Berkowitz, Fontrier & Kraft,
A New Approach to Sight Singing,
4th Edition: Duets Section I, Melody 27 (διασκευή)

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody in the treble clef starts on G4 and moves through A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F#6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F#7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F#8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F#9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F#10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F#11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F#12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F#13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F#14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F#15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F#16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F#17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F#18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F#19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F#20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F#21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F#22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F#23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F#24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F#25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F#26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F#27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F#28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F#29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F#30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F#31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F#32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F#33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F#34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F#35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F#36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F#37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F#38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F#39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F#40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F#41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F#42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F#43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F#44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F#45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F#46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F#47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F#48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F#49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F#50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F#51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F#52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F#53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F#54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F#55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F#56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F#57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F#58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F#59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F#60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F#61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F#62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F#63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F#64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F#65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F#66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F#67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F#68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F#69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F#70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F#71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F#72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F#73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F#74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F#75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F#76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F#77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F#78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F#79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F#80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F#81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F#82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F#83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F#84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F#85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F#86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F#87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F#88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F#89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F#90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F#91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F#92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F#93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F#94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F#95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F#96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F#97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F#98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F#99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F#100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F#101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F#102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F#103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F#104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F#105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F#106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F#107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F#108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F#109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F#110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F#111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F#112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F#113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F#114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F#115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F#116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F#117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F#118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F#119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F#120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F#121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F#122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F#123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F#124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F#125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F#126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F#127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F#128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F#129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F#130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F#131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F#132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F#133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F#134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F#135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F#136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F#137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F#138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F#139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F#140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F#141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F#142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F#143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F#144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F#145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F#146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F#147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F#148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F#149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F#150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F#151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F#152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F#153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F#154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F#155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F#156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F#157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F#158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F#159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F#160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F#161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F#162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F#163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F#164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F#165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F#166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F#167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F#168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F#169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F#170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F#171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F#172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F#173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F#174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F#175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F#176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F#177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F#178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F#179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F#180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F#181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F#182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F#183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F#184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F#185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F#186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F#187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F#188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F#189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F#190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F#191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F#192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F#193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F#194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F#195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F#196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F#197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F#198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F#199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F#200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F#201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F#202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F#203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F#204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F#205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F#206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F#207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F#208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F#209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F#210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F#211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F#212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F#213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F#214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F#215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F#216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F#217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F#218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F#219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F#220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F#221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F#222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F#223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F#224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F#225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F#226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F#227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F#228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F#229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F#230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F#231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F#232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F#233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F#234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F#235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F#236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F#237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F#238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F#239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F#240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F#241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F#242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F#243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F#244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F#245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F#246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F#247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F#248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F#249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F#250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F#251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F#252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F#253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F#254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F#255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F#256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F#257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F#258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F#259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F#260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F#261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F#262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F#263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F#264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F#265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F#266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F#267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F#268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F#269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F#270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F#271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F#272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F#273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F#274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F#275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F#276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F#277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F#278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F#279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F#280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F#281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F#282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F#283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F#284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F#285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F#286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F#287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F#288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F#289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F#290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F#291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F#292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F#293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F#294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F#295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F#296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F#297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F#298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F#299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F#300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F#301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F#302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F#303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F#304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F#305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F#306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F#307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F#308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F#309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F#310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F#311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F#312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F#313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F#314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F#315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F#316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F#317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F#318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F#319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F#320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F#321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F#322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F#323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F#324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F#325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F#326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F#327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F#328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F#329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F#330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F#331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F#332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F#333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F#334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F#335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F#336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F#337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F#338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F#339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F#340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F#341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F#342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F#343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F#344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F#345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F#346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F#347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F#348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F#349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F#350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F#351, G351, A351, B351, C352, D352, E352, F#352, G352, A352, B352, C353, D353, E353, F#353, G353, A353, B353, C354, D354, E354, F#354, G354, A354, B354, C355, D355, E355, F#355, G355, A355, B355, C356, D356, E356, F#356, G356, A356, B356, C357, D357, E357, F#357, G357, A357, B357, C358, D358, E358, F#358, G358, A358, B358, C359, D359, E359, F#359, G359, A359, B359, C360, D360, E360, F#360, G360, A360, B360, C361, D361, E361, F#361, G361, A361, B361, C362, D36

Greensleeves
(αγγλικό παραδοσιακό τραγούδι
τού 16ου αιώνα)

The first system of musical notation for Greensleeves, measures 1-4. The treble clef staff contains the melody, and the bass clef staff contains the accompaniment. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 6/8. The melody consists of eighth and quarter notes. The accompaniment consists of quarter notes.

The second system of musical notation for Greensleeves, measures 5-8. The treble clef staff contains the melody, and the bass clef staff contains the accompaniment. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 6/8. The melody consists of eighth and quarter notes. The accompaniment consists of quarter notes. The system ends with a double bar line and the word "Fine" written below the bass staff.

The third system of musical notation for Greensleeves, measures 9-12. The treble clef staff contains the melody, and the bass clef staff contains the accompaniment. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 6/8. The melody consists of eighth and quarter notes. The accompaniment consists of quarter notes. The system ends with a double bar line and a fermata over the final note in the bass staff.

The fourth system of musical notation for Greensleeves, measures 13-16. The treble clef staff contains the melody, and the bass clef staff contains the accompaniment. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 6/8. The melody consists of eighth and quarter notes. The accompaniment consists of quarter notes. The system ends with a double bar line.

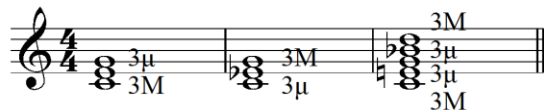
Da Capo al Fine

Με την υπερβολική στεναχώρια ούτε αυτό που έγινε διορθώνουμε, και επί πλέον καταστρέφουμε τους εαυτούς μας. (Μέγας Βασίλειος)

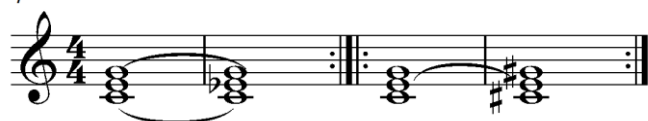
Συγχορδίες

Μείζονες και Ελάσσονες συγχορδίες (ευθεία κατάσταση):

Δομή Μείζονας & Ελάσσονας συγχορδίας:

Τραγούδι, σε τρεις ομάδες:

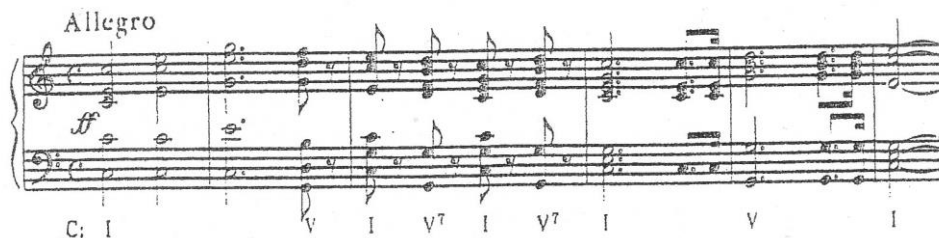
Μείζονα & ελάσσονα συγχορδία (σε ευθεία κατάσταση) στο ρεπερτόριο:

1. **Beethoven**, *Συμφωνία No.5*, 1^ο μέρος:

(Πηγή: Walter Piston, *Harmony*, Εκδ. Norton, 4^η έκδοση (1978))

EXAMPLE 5-17: Beethoven, *Symphony No. 5*, IV

See also Ex. 9-14

2. **Beethoven**, *Concerto No.3*, ορ.37 για πιάνο και ορχήστρα. 1^ο μέρος:

(Πηγή: www.pianostreet.com)

Ludwig van Beethoven

Μείζονες & Ελάσσονες συγχορδίες, σε α' και β' αναστροφή (τραγουδι):

M₄ M₆ E⁶ m₄ E₄ m⁶

Μείζονες & Ελάσσονες συγχορδίες σε όλες τις θέσεις, από κοινή βάση (τραγουδι):

Η συγχορδία ντο μείζονα σε τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της μείζονας συγχορδίας από κοινή βάση ντο:

5 6 6
3 3 4 5 6 6
3 3 4 3 3 4

Η συγχορδία ντο ελάσσονα σε τρεις θέσεις:

Οι τρεις θέσεις της ελάσσονας συγχορδίας από κοινή βάση ντο:

5 6 6
3 3 4 5 6 6
3 3 4 3 3 4

Δομή τρίφωνης Μείζονας συγχορδίας:

M		
5	6	6
3	3	4

Δομή τρίφωνης Ελάσσονας συγχορδίας:

E		
5	6	6
3	3	4

Κατασκευάστε και τραγουδήστε προς τα πάνω τους τρεις τύπους μείζονας συγχορδίας (ευθεία κατάσταση, α' αναστροφή, β' αναστροφή) από όλες τις νότες τής χρωματικής κλίμακας:

C Ab F
 6 6
 4 4

C# A F#
 6 6
 4 4

D Bb G
 6 6
 4 4

7

Κατασκευάστε και τραγουδήστε προς τα πάνω τους τρεις τύπους ελάσσονας συγχορδίας (ευθεία κατάσταση, α' αναστροφή, β' αναστροφή) από όλες τις νότες τής χρωματικής κλίμακας:

c a f
 6 6
 4 4

c# a# f#
 6 6
 4 4

d b g
 6 6
 4 4

7

Δομή τρίφωνης ελαττωμένης συγχορδίας:

ε		
5 3	6 3	6 4

Ελαττωμένη συγχορδία (&λύση) – τραγούδι:

Ελαττωμένη συγχορδία (τρίφωνη):
Οι τρεις θέσεις από κοινό πάντα μπάσο

Δομή τρίφωνων συγχορδιών (M, E, ε):

5 3	M	E	ε

6 3	M	E	ε

6 4	M	E	ε

Μείζονες, Ελάσσονες και ελαττωμένες συγχορδίες (τραγούδι, αναγνώριση, κατασκευή):

Συγχορδίες:
M, E, ε σε όλες τις θέσεις,
με βάση το ρε

Αρμονικές διαδοχές

1. I, IV, V (τετράφωνο τραγούδι):

Διαδοχές I-IV-I, I-V-I

Musical notation for the I, IV, V progression in C major. The piece is in 4/4 time. The bass line consists of quarter notes: C4 (4th), F4 (5th), C4 (5th), F4 (4th), C4 (4th), F4 (5th), C4 (4th), F4 (5th), C4 (4th). The chord progression is I, IV, I, I, V, I, I, IV, I, I, V, I.

2. i, iv, V (τετράφωνο τραγούδι):

Διαδοχές i-iv-i, i-V-i

Musical notation for the i, iv, V progression in C minor. The piece is in 4/4 time. The bass line consists of quarter notes: C4 (4th), F4 (5th), C4 (5th), F4 (4th), C4 (4th), F4 (5th), C4 (4th), F4 (5th), C4 (4th). The chord progression is I, IV, I, I, V, I, I, IV, I, I, V, I.

Ακουστική αναγνώριση αρμονίας:

Θα ακούσετε σε σκόρπια σειρά τις παρακάτω σύντομες διαδοχές. Σημειώστε τη σειρά με την οποία ακούστηκαν:

I-IV-I

I-IV-V

IV-V-I

i-iv-i

i-iv-V

iv-V-i

3. I, iii, vi (στη μείζονα) και i, III, VI (στην ελάσσονα) (τετράφωνο τραγούδι):

Διαδοχές σε μείζονα και ελάσσονα
με I-iii-vi,
και i-III-VI

NTO+ : I iii I vi Nτο- : i III i VI

4. I, IV, V, vi (τετράφωνο τραγούδι):

Πιθανές πτώσεις με
I, IV, V, vi

PE+ : I IV I I IV V I V vi V₄⁶ 5₃ I

5. i, iv, V, VI (τετράφωνο τραγούδι):

Πιθανές πτώσεις με
i, iv, V, VI

Pe- : i iv i i iv V i V VI V₄⁶ 5₃ i

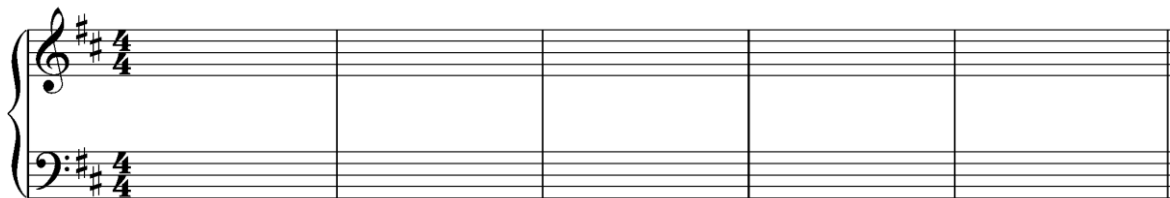
Ο έξυπνος τρόπος να κρατιούνται οι άνθρωποι παθητικοί και «υπάκουοι» είναι να περιορίσουμε σε στενά πλαίσια το φάσμα των επιτρεπτών τοποθετήσεων, ενώ θα επιτρέπουμε και θα ενθαρρύνουμε πολύ ζωντανό διάλογο μέσα σε αυτά τα πλαίσια. Αυτό δίνει στους πολλούς την αίσθηση ότι υπάρχει ελεύθερη σκέψη, ενώ στην πραγματικότητα οι υποβόσκουσες αρχές του συστήματος ενισχύονται.

(Noam Chomsky & David Barsamian)

Ακουστική αναγνώριση αρμονίας:

Θα ακούσετε μια αρμονική διαδοχή που χρησιμοποιεί τις βαθμίδες I, iii, IV, V, vi.

Σημειώστε τις εξωτερικές φωνές (basso-soprano), και τις αρμονικές βαθμίδες (με λατινικά γράμματα κάτω από τον μπάσο):

6. I, ii, iii, IV, V, vi (τετράφωνο τραγούδι):

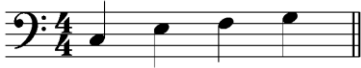

Διαδοχή σε μείζονα,
με τις βαθμίδες:
I, ii, iii, IV, V, vi

Διαδοχή σε ελάσσονα,
με τις βαθμίδες:
i, ii, V, VI

Αναστροφές συγχορδιών (απομνημόνευση):

Κάποιες από τις πιθανές συγχορδίες
για τις βαθμίδες του μπάσου στη μείζονα
(καί στην ελάσσονα):

🎧 Ακουστική αναγνώριση αρμονίας (κυκλώστε τη σωστή επιλογή):

	a. I-Iα'-IV-V b. I-iii-IV-V
	a. I-IV-V-I b. I-iiα'-V-I
	a. I-IV-V-V b. I-IV-Vβ'-V
	a. I-V-I b. I-iii-I
	a. IV-V-vi b. IV-V-I

7. I, III, iv, V, VI (καταγραφή & τετράφωνο τραγούδι):

1.

i III iv V i VI iv V i

8. **i, i6, ii6, iv, V, V6/4** (τετράφωνο τραγούδι):

2.

i i6 iv V i VI ii6 iv V $\frac{6}{4}$ V⁴ 3 I

9. **I, IV, V, vi**

I V I IV V vi IV V I

10. **Αλυσίδα: i, ii, III, iv, V, VI, VII** (τετράφωνο τραγούδι):

Αρμονική αλυσίδα:

i iv VII III VI ii V i

☞ **Αρμονική συνοδεία τραγουδιού** (τετράφωνο τραγούδι):

Francesco Durante (1684-1755)
Vergin, tutto amor
 Αρμονική συνοδεία 1ης φράσης

Ακρόαση & προσδιορισμός αρμονίας:

39. Chorus
Allegro

Soprano
Alto
Tenore
Basso

Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah,

Trbe, Timp., Ob.,
Viol., Va.

Continuo
(Cemb., Vc.,
Violone, Fag.)

s. rip. *Ob. unis. c. Sopr.*

Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah,

Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja,
Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah, Hal - le - lu - jah,

c. rip. per tutto

Μονάχα δύο πράγματα είναι άπειρα: το σύμπαν, και η ανθρώπινη ανοησία.
Και δεν είμαι τόσο σίγουρος για το πρώτο! (Albert Einstein)

Δεν είναι ότι είμαι και τόσο έξυπνος. Είναι που μένω με τα προβλήματα περισσότερο. (Albert Einstein)

11. I, I6, ii6, iii, IV, V, V6/4, vi

Διαδοχή σε μείζονα,
με τις βαθμίδες:
I, I6, ii6, iii, IV, V, V6/4, vi

1 7 1 1 2 7 1 6 5 4 3 2 3

I iii I I⁶ ii⁶ V vi IV I⁶ IV V⁴/₃ I

Μουσική είναι η σιωπή ανάμεσα στις νότες. (C. Debussy)

Όταν συλλάβει ο άνθρωπος το βαθύτερο νόημα της ζωής της αληθινής,
τότε φεύγει όλο το άγχος του. (Άγιος Παΐσιος)

ΡΥΘΜΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ

(έως τη μέση του 1^{ου} εξαμήνου)

προσοχή!

Σύνδετα κέτρα:

Ρυθμική ανάγνωση:

Beethoven, Σονάτα για βιολί και πιάνο op.12, No.1.
2^ο Μέρος: Tema con Variazioni.
Εκδόσεις Henle – Urtext.

Var. I

33

38

Βιβλιογραφία

- Μηνακάκης, Δ. (2006). *Εγχειρίδιο ακουστικών δεξιοτήτων*. Αθήνα: Παπαρηγορίου-Νάκας
- Bannan, N. (2010). Embodied Music Theory: New Pedagogy for Creative and Aural Development. *Journal of Music Theory Pedagogy*, 24, 197-215
- Berkowitz, S., Fontrier, G. and Kraft, L. (1997). *A New Approach to Sight Singing, Fourth Edition*. New York: W.W.Norton & Company
- Burkholder, P. & Palisca, C.V. (2006). *Norton Anthology of Western Music, Vol. 1: Ancient to Baroque*. New York: Norton & Company
- Houlahan, M. & Tacka, P. (1990). Sound Thinking: A Suggested Sequence for Teaching Musical Elements Based on the Philosophy of Zoltan Kodály for a College Music Theory Course. *Journal of Music Theory Pedagogy*, 4(1), 85-109
- Ottman, W.R. (2004). *Music for sight-singing*, Sixth Edition. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Philips, J., Piper Clendinning, J. & West Marvin, E. (2005). *The Musician's Guide to Aural Skills*, Volume 1. New York: W.W.Norton & Company
- Piper Clendinning, J. & West Marvin, E. (2005). *The Musician's Guide to Theory and Analysis*. New York: W.W. Norton & Company
- Ploger, M. (2011). *Musicianship Intensive Workshop Booklet, Levels I and II*.
- Rifkin, D. & Urista, D. (2006). Developing Aural Skills: It's not just a game. *Journal of Music Theory Pedagogy*, 20, 57-79
- Sloboda, J. (2005). *Exploring the musical mind*. Oxford: Oxford University Press
- Welch, G.F. (2005). We are musical. *International Journal of Music Education*, 23(2), σελ.117-120

«Σήματα Kodály»

(Houlahan & Tacka, 1990, σελ.85)

